

Datum van inontvangstneming : 26/05/2025

Zaak C-290/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

16 april 2025

Verwijzende rechter:

Landgericht Mainz (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

16 april 2025

Verzoekster:

Sprocure LLC

Verweerster:

Aero VIM GmbH

Dossiernummer:

9 O 313/24

Landgericht

Mainz

Beslissing

In de zaak tussen

Sprocure LLC, [OMISSIS]

[OMISSIS] Belgrado
(Servië)

- verzoekster -

[OMISSIS]

en

Aero VIM GmbH, [OMISSIS]

[OMISSIS] Nieder-Olm

(Duitsland)

- verweester -

[OMISSIS]

wegens een vordering

geeft het Landgericht Mainz (rechter in eerste aanleg Mainz, Duitsland) – 9e civiele kamer – [OMISSIS] op 16 april 2025 de volgende beslissing:

1. De behandeling van de zaak wordt geschorst.
2. Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden krachtens artikel 267, eerste alinea, onder b), en tweede alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ter uitlegging van het Unierecht de volgende vragen voorgelegd:

a) Moet artikel 11, lid 1, onder c), van verordening (EU) nr. 833/2014 van de Raad van 31 juli 2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren aldus worden uitgelegd dat deze bepaling ook ziet op de situatie waarin de betrokkene optreedt als „stroman” voor een van de onder a) of b) van dit lid bedoelde personen, entiteiten of lichamen, dat wil zeggen in opdracht van hen, maar zonder dit bekend te maken?

b) Moet artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 aldus worden uitgelegd dat deze bepaling ook ziet op de terugbetaling van reeds gedane aanbetalen of vooruitbetalingen op de koopprijs in geval van weigering om de goederen te leveren (onder verwijzing naar de verbodsbepalingen van de verordening)?

Zo ja: Wat zijn de rechtsgevolgen van het betalingsverbod? Kan de leverancier als contractpartner de aanbetaling of vooruitbetaling eenvoudigweg behouden?

c) Indien de vragen a) en b) bevestigend worden beantwoord:

Moet artikel 11, lid 1, van verordening nr. 833/2014 aldus worden uitgelegd dat het daarin neergelegde verbod van terugbetaling bij koopovereenkomsten ter zake van verschillende goederen, waarbij alleen de levering van bepaalde goederen in strijd is met de door de verordening opgelegde maatregelen, alleen ziet op de terugbetalingsvorderingen met betrekking tot de koopprijs voor deze goederen dan wel op de terugbetalingsvorderingen met betrekking tot de koopprijs voor alle gekochte goederen?

Motivering:

A.

Deze procedure komt voort uit de volgende feiten:

Verzoekster is een in Servië gevestigde onderneming die onder meer handelt in reserveonderdelen voor vliegtuigen. Verweerster is een in Duitsland gevestigde onderneming die gespecialiseerd is in de handel in reserveonderdelen voor vliegtuigen. Sinds 2022 heeft verzoekster regelmatig reserveonderdelen voor vliegtuigen en toebehoren van verweerster gekocht. Deze werden ook steeds door verweerster aan verzoekster geleverd.

In het geding gaat het om een op 8 mei 2023 gedane bestelling van verschillende reserveonderdelen voor vliegtuigen. Hierbij gaat het om goederen die zijn opgenomen in bijlagen VII en XI van verordening nr. 833/2014 en dus vallen onder het verkoopverbod overeenkomstig artikel 2 bis, lid 1, respectievelijk artikel 3 quater, lid 1, van verordening nr. 833/2014, alsmede om goederen voor tweërlei gebruik in de zin van artikel 2 van verordening nr. 833/2014. De bestelling werd geplaatst tegen vooruitbetaling. Nadat de koopprijs was voldaan, heeft verweerster geweigerd de goederen te leveren, omdat het vermoeden bestond dat verzoekster van plan was de bestelde goederen aan een eindafnemer in Rusland door te leveren. Na tevergeefs een termijn te hebben gesteld, heeft verzoekster de koopovereenkomst ontbonden.

Verzoeksters vordering strekt tot terugbetaling van de reeds betaalde koopprijs. Verweerster weigert dit onder verwijzing naar artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 en haalt verschillende verdachte feiten aan waaruit volgens haar blijkt dat verzoekster van plan is de bestelde goederen te leveren aan een eindklant in Rusland. Verzoekster betwist dit en stelt dat de goederen bestemd zijn voor een in Cyprus gevestigd bedrijf en geleverd moeten worden in Spanje.

B.

I.

De beslechting van het onderhavige geding hangt af van de vraag of de terugbetaling van de koopprijs – ervan uitgaande dat verzoekster de litigieuze goederen daadwerkelijk aan Rusland wil leveren – ontoelaatbaar is op grond van artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2024.

Naar Duits recht heeft verzoekster na ontbinding van de koopovereenkomst namelijk in het algemeen recht heeft op terugbetaling van de aankoopprijs.

Het is inderdaad juist dat het recht op terugbetaling ook naar Duits recht in voorkomend geval kan komen te vervallen als de levering van de gekochte goederen een wettelijk verbod zou schenden – zoals artikel 2, lid 1, artikel 2 bis, lid 1 of artikel 3 quater, lid 1 van verordening nr. 833/2014 – en de koper hiervoor verantwoordelijk zou zijn of als de onderliggende koopovereenkomst nietig is vanwege een schending van een wettelijk verbod en de koper de koopprijs heeft betaald terwijl hij hiervan op de hoogte was. Hoe dan ook ligt de bewijslast naar Duits recht evenwel bij verweerster. Bijgevolg zou verweerster moeten aantonen

dat verzoekster daadwerkelijk voornemens is de litigieuze goederen aan Rusland te leveren.

Is daarentegen de terugbetaling van de koopprijs – ervan uitgaande dat de goederen naar Rusland worden doorgezonden – op grond van artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 ontoelaatbaar, dan rust de bewijslast op grond van artikel 11, lid 2, van verordening nr. 833/2014 op verzoekster. Zij zou in dat geval moeten bewijzen niet voornemens te zijn de litigieuze goederen aan Rusland te leveren.

Aangezien partijen verschillen van mening over de vraag of verzoekster de litigieuze goederen naar Rusland wil doorzenden, hangt de beslechting van het geding – respectievelijk reeds het vervolg, dat wil zeggen de vraag op welke partij de bewijslast rust en in welke vorm het bewijs dan moet worden geleverd – af van de vraag of in casu de terugbetaling van de koopprijs, ervan uitgaande dat de goederen naar Rusland worden doorgezonden, onder het verbod van artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 valt.

Voor zover de hier aan de orde zijnde terugbetalingsvordering onder het verbod van artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 valt, kan in het verlengde daarvan ook de vraag rijzen of dit in de onderhavige constellatie van een overeenkomst voor meerdere goederen alleen geldt voor de terugbetaling van de koopprijs voor goederen die bestemd zijn voor doorzending naar Rusland (waarvan de levering dus een inbreuk op de door de verordening opgelegde maatregelen zou vormen) of ook voor de terugbetaling van de koopprijs voor de overige betrokken goederen. Het is denkbaar dat uit de bewijsvoering blijkt dat slechts een deel van de litigieuze goederen bestemd is om naar Rusland te worden doorgezonden.

II.

Of de terugbetaling van de aankoopprijs in het onderhavige geval onder het verbod van artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 valt – ervan uitgaande dat de goederen naar Rusland worden doorgezonden – lijkt om verschillende redenen onduidelijk:

1. Om te beginnen is het niet duidelijk of artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 ook betrekking heeft op de hier aan de orde zijnde constellatie, waarbij de betrokken persoon (dat wil zeggen verzoekster) optreedt als „stroman” voor een van de onder a) of b) van dit lid bedoelde personen, entiteiten of lichamen, dat wil zeggen in opdracht van hen, maar zonder dit openbaar te maken.

De bewoordingen van de Duitse taalversie, te weten „in deren Namen” („namens hen”), pleit tegen het opnemen van de bovengenoemde constellatie, omdat naar Duits recht handelen namens een andere partij noodzakelijkerwijs vereist dat dit wordt bekendgemaakt aan de contractuele partner. De Spaanse („en nombre de”) en de Poolse taalversie („w imieniu”) wijzen ook in dezelfde richting. De Engelse

taalversie („on behalf of”) kent evenwel ruimere bewoordingen. Op grond van de Franse („pour le compte de”) en de Italiaanse taalversie (“per conto di”), volgens welke de betrokkene niet namens, maar enkel voor rekening van een van de onder a of b genoemde personen, entiteiten of lichamen moet handelen, zou de hier aan de orde zijnde constellatie naar Duits recht ook onder de bepaling van artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 kunnen vallen. Bij gebrek aan overeenkomstige talenkennis kan de kamer niet naar andere taalversies verwijzen. De aangehaalde taalversies verschillen echter al zodanig dat een bindende uitlegging door het Hof van Justitie vereist is.

Naar het oordeel van de kamer pleiten de betekenis en het doel van de verordening er eerder voor om de in casu aan de orde zijnde constellatie hieronder te laten vallen, aangezien een onderneming die van plan is de in de verordening geregelde sanctieverboden te omzeilen doorgaans niet bekend zal maken in opdracht van een eindklant in Rusland op te treden.

2. Voorts is het de vraag of artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 ook betrekking heeft op de terugbetaling van reeds gedane aan-respectievelijk vooruitbetalingen op de koopprijs in het geval dat de levering van de goederen wordt geweigerd (onder verwijzing naar de verbodsbepalingen in de verordening).

Het Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz (federaal ministerie voor Economie en Klimaatbescherming; hierna: „BMWK”) is – als het ministerie dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van en het toezicht op de sancties tegen Rusland in Duitsland – op zijn website (<https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/FAQ/Sanktionen-Russland/faq-russland-sanktionen.html>) onder vraag 51 van mening dat de terugbetaling van een vooruitbetaling die vóór de oplegging van de sancties is ontvangen, in strijd is met het nakomingsverbod van artikel 11 van verordening nr. 833/2014. Informatie ter zake van vooruitbetalingen die zijn ontvangen na het opleggen van sancties is hier niet te vinden. Bovendien heeft het BMWK volgens de informatie op de website zijn mening dienaangaande – blijkbaar na ruggespraak met de Europese Commissie – gewijzigd. Tot 14 december 2022 ging het BMWK er nog van uit dat de terugbetaling van een vooruitbetaling die vóór het opleggen van een sanctie was ontvangen, niet onder het nakomingsverbod van artikel 11 van verordening nr. 833/2014 valt, omdat het juist erop gericht was de rechtsverhouding terug te brengen naar de situatie vóór het opleggen van de sanctie. Gelet op deze „draai” van het BMWK kan er niet van worden uitgegaan dat de rechtspositie ook op dit punt buiten kijf staat.

Naar het oordeel van de kamer lijkt het ook nogal twijfelachtig of de terugbetaling van een vooruitbetaalde koopprijs onder de bepalingen van artikel 11 van verordening nr. 833/2014, gelet op de betekenis en het doel ervan, moet vallen. Deze is immers precies het logische gevolg van het door de verordening nagestreefde doel, namelijk de niet-nakoming van de overeenkomst en de niet-levering. Met name tegen de achtergrond van de in artikel 11, lid 2, van

verordening nr. 833/2014 geregelde verdeling van de bewijslast, zou het dus behoorlijk ingrijpend zijn om de terugbetaling van reeds gedane aan-respectievelijk vooruitbetalingen onder artikel 11 van verordening nr. 833/2014 te laten vallen. In dat geval zou ook de vraag rijzen wat er moet gebeuren met het bedrag van de aan- respectievelijk vooruitbetaling. Het lijkt niet juist dat de contractuele partner deze bedragen eenvoudigweg int.

De bewoordingen van artikel 11, lid 1, van verordening nr. 833/2014 zijn in deze context onduidelijk, aangezien het in alle taalversies die de kamer op basis van zijn eigen talenkennis kan onderzoeken niet duidelijk is of de bijzin („aan de uitvoering waarvan”) verwijst naar „vorderingen” of naar „contracten of andere transacties”.

Om deze reden is het ook onduidelijk of het verbod op terugbetaling in het geval van verschillende goederen waarbij alleen de levering van bepaalde goederen in strijd zou zijn met de door de verordening opgelegde maatregelen, alleen geldt voor de terugbetaling van de aankoop prijs voor deze goederen of ook voor de terugbetaling van de aankoop prijs voor de overige goederen.

Vanuit teleologisch oogpunt lijkt een beperking tot de aankoop prijs voor goederen waarvan de levering een inbreuk op de verbodsbepalingen van verordening nr. 833/2014 vormt inderdaad logisch. In het bijzonder is het eerder toevallig of andere goederen worden verworven in een gezamenlijke koopovereenkomst ter zake van dergelijke goederen of door middel van een afzonderlijke koopovereenkomst. De bewoordingen van de verordening zijn echter onduidelijk. Zou de bijzin („aan de uitvoering waarvan”) niet naar „vorderingen” maar naar „contracten of andere transacties” verwijzen, dan zouden hieronder alle vorderingen uit hoofde van de betrokken overeenkomst vallen, te meer daar deze bijzin uitdrukkelijk de toevoeging „geheel of gedeeltelijk” bevat.

III.

Bijgevolg legt de kamer aan het Hof van Justitie krachtens artikel 267, eerste alinea, onder b), en tweede alinea, VWEU ambtshalve de in het dictum van deze beslissing opgenomen prejudiciële vragen voor en schorst zij de behandeling van de zaak in afwachting van de uitkomst van de prejudiciële procedure.

Dit is passend, aangezien een bindende uitlegging van artikel 11, lid 1, van verordening nr. 833/2014 alleen door het Hof van Justitie kan worden gegeven.

Anders dan verweerster meent, zijn de prejudiciële vragen tevens wel degelijk relevant voor de beslissing met betrekking tot de bewijslastregeling van artikel 11, lid 2, van verordening nr. 833/2014.

Anders dan verweerster meent, is het niet nodig het Hof van Justitie in kennis te stellen van alle door verweerster aangevoerde aanwijzingen voor een voorgenomen doorlevering van de litigieuze goederen aan Rusland. Het Hof hoeft immers in het kader van de prejudiciële procedure niet te onderzoeken of in casu

daadwerkelijk van een doorlevering van de litigieuze goederen aan Rusland kan worden uitgegaan. Deze vraag moet veeleer door de nationale rechter worden beantwoord aan de hand van een bewijsopdracht. Voor de – algemene en abstracte – uitlegging van artikel 11, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014 zijn de omstandigheden van een concreet individueel geval uiteraard evenmin relevant.

C.

De bepalingen van het Bürgerliche Gesetzbuch (Duits burgerlijk wetboek) die relevant zijn voor de beslechting van het geding (maar die waarschijnlijk niet relevant zijn voor de beantwoording van de gestelde vragen) luiden als volgt:

§ 323, lid 1, BGB

Wanneer een schuldenaar in het kader van een wederkerige overeenkomst een verschuldigde verbintenis niet of niet in overeenstemming met de overeenkomst uitvoert, dan kan de schuldeiser de overeenkomst ontbinden wanneer hij aan de schuldenaar tevergeefs een redelijke termijn voor de uitvoering of reparatie heeft verleend.

§ 346, lid 1, BGB

Wanneer een partij in de overeenkomst voor zichzelf een opzeggingsrecht heeft bedongen of een wettelijk opzeggingsrecht heeft, dient zij in geval van opzegging de ontvangen prestaties en de genoten voordelen te restitueren.

§ 326 BGB

Lid 1: Is de schuldenaar overeenkomstig § 275, leden 1 tot en met 3, niet gehouden tot nakoming, dan vervalt de aanspraak op de tegenprestatie. [...]

Lid 2: Is de schuldeiser alleen of in hoofdzaak verantwoordelijk voor de omstandigheid op grond waarvan de schuldenaar overeenkomstig § 275, leden 1 tot en met 3, niet gehouden is tot nakoming, dan behoudt de schuldenaar de aanspraak op een tegenprestatie. Hij moet echter aanvaarden dat hetgeen hij bespaart als gevolg van de vrijstelling van nakoming of hetgeen hij verkrijgt of opzettelijk nalaat te verkrijgen door een andere aanwending van zijn arbeid, in mindering wordt gebracht.

§ 275, lid 1, BGB

De vordering tot nakoming is uitgesloten als nakoming onmogelijk is voor de schuldenaar of voor wie dan ook.

§ 812, lid 1, BGB

Degene die middels een prestatie van een derde of anderszins op kosten van deze derde iets zonder rechtsgrondslag verkrijgt, is tot teruggave gehouden. [...]

§ 134 BGB

Een rechtshandeling die indruist tegen een wettelijk verbod is nietig, tenzij de wet anders bepaalt.

§ 814 BGB

Betalingen die zijn gedaan om een verplichting na te komen, kunnen niet worden teruggevorderd als de partij die de betaling deed, wist dat zij daartoe niet verplicht was [...].

[OMISSIS]